

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.05.2003, sp. zn. 29 Odo 186/2002, ECLI:CZ:NS:2003:29.ODO.186.2002.1

Číslo: 1/2004

Právní věta: Jestliže obchodní jméno (nyní obchodní firma) žalovaného obsahovalo označení družstvo, pak skutečnost, že k obchodnímu jménu (obchodní firmě) nebyl připojen dodatek označující právní formu žalovaného (družstvo), nepřekážela řádné identifikaci žalovaného jako družstva; nešlo o vadu žaloby, která bránila pokračování v řízení. Nebránila-li skutečnost, že žaloba neobsahovala údaj o sídle žalovaného, soudu prvního stupně se žalovaným v řízení jednat (doručovat mu soudní písemnosti), pak absence tohoto údaje nemohla být důvodem pro odmítnutí žaloby dle § 43 odst. 2 o. s. ř. Obsahuje-li žaloba určitá, byť z hlediska své projednatelnosti nedostatečná, skutková tvrzení, pak výzva formulovaná jen tak, aby žalobce doplnil žalobu tím, že uvede skutková tvrzení, o která opírá svůj nárok, není řádnou výzvou ve smyslu § 43 odst. 1 o. s. ř.; neobsahuje totiž řádné poučení žalobce o tom, v čem spočívá vadnost stávajících (v žalobě obsažených) tvrzení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.05.2003

Spisová značka: 29 Odo 186/2002

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: § 2 odst. 3 předpisu č. 513/1991Sb.

§ 221 odst. 2 předpisu č. 513/1991Sb.

§ 43 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 79 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 9 odst. 2 předpisu č. 513/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobci se žalobou ze dne 17. 6. 1998, podanou u Okresního soudu v Břeclavi 22. 6. 1998, po žalovaném, označeném jako „Zemědělské družstvo Š.“, domáhali zaplacení částek 47 030 Kč za zničené porosty a 126 500 Kč za majetkové nároky vyplývající z transformace. Žalobu odůvodnili tím, že žalovaného vyzvali dopisy ze dne 23. 4. 1998 k vyplacení těchto finančních náhrad. Žalovaný na výzvy nereagoval a požadované náhrady neuhradil. Žalobci úhrady urgovali dopisy ze dne 2. 6. 1998. Žalovaný nereagoval ani na urgence a požadovanou částku neuhradil. Vydání rozsudku, jímž by žalovanému bylo uloženo uvedené částky žalobcům uhradit, žádají tedy žalobci proto, že žalovaný na jejich výzvy nereagoval a snaží se zadržet a nezákonně dále hospodařit s majetkem žalobců.

O k r e s n í s o u d v Břeclavi usnesením ze dne 16. 1. 2001 – odkazuje na ustanovení § 43 odst. 2 o. s. ř. – žalobu odmítl. Podle soudu žaloba postrádá skutková tvrzení, o něž žalobci opírají svůj nárok, a žalovaný není řádně označen sídlem a právní formou. Žalobci, ač byli výzvou ze dne 8. 12. 2000, doručenou jim 19. 12. 2000, žádání o doplnění žaloby ve lhůtě deseti dnů od doručení výzvy, ji řádně nedoplnili (podáním ze dne 21. 12. 2000 se žalobci pouze ohrazují proti vyměření soudního poplatku). Pro vady žaloby pak nelze v řízení pokračovat.

K odvolání žalobců K r a j s k ý s o u d v Brně – cituje ustanovení § 42 odst. 4, § 79 odst. 1 o. s. ř. – usnesením ze dne 15. 10. 2001 usnesení soudu prvního stupně potvrdil, přisvědčuje jeho závěru, že žaloba je neúplná co do přesného a určitého označení žalovaného (není označen sídlem a chybí dodatek označující jeho právní formu), i co do vylíčení rozhodujících skutečností, umožňujících stanovit, jaký skutek má být předmětem řízení, a že pro tyto vady nebylo možné v řízení pokračovat. Poukázal i na to, že žalobci ve stanovené lhůtě ani následně nereagovali na výzvu soudu k doplnění žaloby, doručenou jim 19. 12. 2000.

Proti usnesení odvolacího soudu podali žalobci včas dovolání, namítajíce, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy že je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Konkrétně dovolatelé uvádějí, že žaloba nebyla neúplná ani co do označení žalovaného, ani co do vylíčení rozhodujících skutečností. Proto požadují, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření navrhl, aby Nejvyšší soud dovoláním napadené rozhodnutí v plném rozsahu potvrdil, neboť je věcně správné.

Jelikož soud prvního stupně rozhodl ve věci po 1. 1. 2001 (16. 1. 2001), uplatní se pro dovolací řízení – v souladu s body 1., 15. a 17. hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2001.

Dovolání je přípustné ve smyslu ustanovení § 239 odst. 3 o. s. ř.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

V mezích uplatněného dovolacího důvodu se Nejvyšší soud zabýval správností závěru odvolacího soudu, že žaloba má (přes řádnou výzvu soudu) vady bránící pokračování v řízení. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Z obsahu spisu vyplývá, že soud prvního stupně vyzval dovolatele přípisem ze dne 8. 12. 2000, aby „doplnili návrh ze dne 17. 6. 1998 tím, že uvedou sídlo a právní formu žalovaného a skutková tvrzení, o která opírají svůj nárok. Nebude-li návrh doplněn ve lhůtě deseti dnů od doručení této výzvy, bude řízení podle § 43 odst. 2 o. s. ř. zastaveno“.

Žalobci na tuto výzvu, jež jim byla doručena společně s výzvou k úhradě soudního poplatku ze žaloby dne 19. 12. 2000, reagovali přípisem došlým soudu 27. 12. 2000, v němž mimo jiné (vedle toho, že poukazovali na to, že jsou od soudních poplatků osvobozeni) uvedli, že „věc se týká náhrad za zničené trvalé porosty a za majetkové nároky vyplývající z transformace v souladu se zákonem č. 229/1991 Sb. (ve znění pozdějších předpisů)“. V odvolání proti usnesení ze dne 16. 1. 2001 pak mimo jiné označili žalovaného jako „Zemědělské družstvo Š., ul. B. 577“.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval tím, zda pokračování v řízení bránily nedostatky v označení žalovaného.

Dle ustanovení § 79 odst. 1, věty druhé a třetí, o. s. ř. ve znění účinném ke dni podání žaloby, návrh musí kromě obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) obsahovat jméno, povolání a bydliště účastníků (obchodní jméno nebo název a sídlo právnické osoby), popřípadě též jejich zástupců, vyličení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí být z něj patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů musí návrh dále obsahovat identifikační číslo právnické osoby, popřípadě další údaje potřebné k její identifikaci a údaj o tom, zda některý z účastníků je zapsán v obchodním rejstříku.

Podle ustanovení § 9 odst. 2, věty třetí, zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2000, platilo, že součástí obchodního jména (od 1. 1. 2001 pak součástí firmy) právnických osob je i dodatek označující jejich právní formu.

Ustanovení § 221 odst. 2 obch. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2000 (od 1. 1. 2001 ustanovení § 221 odst. 3) pak určovalo, že obchodní jméno (od 1. 1. 2001 firma) družstva musí obsahovat označení „družstvo“.

Z výše uvedených údajů plyne, že obchodní jméno žalovaného, tak jak je žalobci označili již v žalobě, označení „družstvo“ vskutku - ve shodě s § 221 odst. 2 obch. zák. - obsahovalo. Pak ovšem skutečnost, že označení žalovaného neobsahovalo (dle § 9 odst. 2 obch. zák.) také dodatek označující jeho právní formu (údaj, že jde o družstvo), identifikaci žalovaného coby družstva nepřekážela a nemohla být vadou, která bránila pokračování v řízení.

Podle ustanovení § 2 odst. 3 obch. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2000 sídlem právnické osoby je adresa, která je jako sídlo zapsána v obchodním nebo živnostenském rejstříku nebo v jiné evidenci. Od 1. 1. 2001 pak stejné ustanovení (ve větě první) určovalo, že sídlem právnické osoby je adresa zapsaná jako její sídlo v obchodním rejstříku nebo v jiné zákonem upravené evidenci.

Podle údajů z obchodního rejstříku vedeného Krajským soudem v Brně (oddílu X, vložky 589), tam zapsanou adresou sídla žalovaného v době od podání žaloby byla a dosud je adresa „Š., PSČ ..., okres B.“.

Dovolatelé se pak mýlí, jestliže usuzují, že požadavku na řádné označení sídla žalovaného dostáli. Je totiž zjevné, že jak v žalobě, tak později v odvolání, nerozlišovali mezi obchodním jménem žalovaného, jež obsahovalo i slovo „Š.“ („Zemědělské družstvo Š.“), a vlastním údajem o sídle žalovaného. Pomineme-li uvedení dodatku označujícího právní formu žalovaného, pak by požadavku, řádného označení žalovaného jeho obchodním jménem (od 1. 1. 2001 obchodní firmou) a sídlem ve shodě s ustanovením § 79 odst. 1, věty druhé, o. s. ř. odpovídalo označení: „Zemědělské družstvo Š., se sídlem v Š., PSČ ..., okres B.“. Údaj o tom, že žalovaný sídlí v Š., však obsahuje teprve dovolání žalobců. Odtud ústí závěr, že označení žalovaného co do údaje o jeho sídle vskutku řádné nebylo.

V usnesení uveřejněném pod číslem 53/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyšší soud uzavřel, že zastaví-li soud řízení pro vadné označení žalovaného, je doručení rozhodnutí takovému „žalovanému“ (nebo tomu, kdo podle soudu měl oním „žalovaným“ správně být) pojmově vyloučeno. Podstata rozhodnutí totiž v takovém případě tkví právě v tom, že nedostatečná identifikace žalovaného subjektu soudu znemožňuje s ním jako s účastníkem řízení jednat (tedy mu i se závaznými účinky doručovat soudní písemnosti).

V daném případě ovšem obsah spisu závěr, že nedostatečné označení žalovaného (co do údaje o sídle žalovaného) soudu bránilo v řízení pokračovat (s takto označeným žalovaným jednat), nepodporuje.

Naopak se odtud podává, že soud prvního stupně neměl od počátku řízení žádné obtíže v komunikaci se žalovaným označeným původně pouze obchodním jménem. Již 26. 8. 1998 mu totiž (prostřednictvím pošty) řádně doručil žalobu, ke které se žalovaný podáním došlým soudu 9. 9. 1998 i vyjádřil. Dne 26. 1. 2001 pak soud prvního stupně doručil žalovanému usnesení o odmítnutí žaloby, dne 5. 3. 2001 stejnopis odvolání žalobců, dne 28. 11. 2001 usnesení odvolacího soudu a dne 18. 12. 2001 založené přílohy. Jestliže tedy soud prvního stupně svým postupem opakovaně dokládá, že mu neúplná identifikace žalovaného co do údaje o jeho sídle nebránila v řízení s tímto účastníkem jednat, pak ovšem nemůže obstát ani závěr soudů obou stupňů, že tento nedostatek opodstatňoval odmítnutí žaloby dle § 43 odst. 2 o. s. ř.

Odvolacímu soudu je však třeba dát za pravdu v závěru, že žaloba je neprojednatelná, jelikož neobsahuje řádné vylíčení rozhodujících skutečností (srov. § 79 odst. 1, větu druhou, o. s. ř.).

Ve shodě s výkladem podávaným právní teorií i soudní praxí se rozhodujícími skutečnostmi ve smyslu ustanovení § 79 odst. 1, věty druhé, o. s. ř. rozumí údaje, které jsou zcela nutné k tomu, aby bylo jasné, o čem a na jakém podkladě má soud rozhodnout. Neuvede-li žalobce v žalobě všechna potřebná tvrzení, významná podle hmotného práva, nejde o vadu žaloby, která by bránila pokračování v řízení (§ 43 odst. 2 o. s. ř.), jestliže v ní vylíčil alespoň takové rozhodující skutečnosti, kterými byl vymezen předmět řízení po skutkové stránce. Jinak řečeno, skutkové okolnosti, z nichž lze usuzovat na existenci žalobou uplatněného nároku, musí být v žalobě vylíčeny tak, aby v žalobě popsaný skutek (skutkový děj), umožňoval jednoznačnou individualizaci žalobcova nároku, to jest nemožnost jeho záměny s jiným skutkem (v právní teorii srov. např. Bureš, J. – Drápal, L. – Mazanec, M.: Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání. Praha, C. H. Beck 1997, str. 168, a v judikatuře usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2002, sp. zn. [21 Cdo 370/2002](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 11, ročník 2002, pod číslem 290).

Výše popsaná skutková tvrzení žalobců jejich nárok po skutkové stránce nikterak neindividualizují a z hlediska řádného projednání žaloby jsou zjevně nedostatečná. Dovolání je přesto důvodné.

Soud prvního stupně vyzval žalobce k odstranění vad žaloby před 1. 1. 2001, takže náležitosti jeho výzvy se řídily ustanovením § 43 o. s. ř. ve znění účinném před tímto datem. Toto ustanovení určovalo, že předseda senátu vyzve účastníky, aby nesprávné nebo neúplné podání bylo opraveno nebo doplněno. Poučuje účastníky také, jak je třeba opravu nebo doplnění provést (odstavec 1). Není-li přes výzvu předsedy senátu podání opraveno nebo doplněno a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, soud řízení zastaví. O těchto následcích musí být účastník poučen (odstavec 2).

Nejvyšší soud již v rozhodnutí uveřejněném pod číslem 36/1999 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek vysvětlil, že výzva k odstranění vad podání musí obsahovat údaje o tom, v čem je podání nesprávné nebo neúplné, poučení, jak je třeba opravu nebo doplnění provést, a poučení o tom, že řízení bude zastaveno, jestliže podání nebude včas opraveno nebo doplněno; výzvu činí soud formou usnesení. V rozsudku ze dne 30. 1. 1997, sp. zn. 2 Cdon 308/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 12, ročník 1997, pod pořadovým číslem 91, pak Nejvyšší soud uzavřel, že zastavení řízení ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 o. s. ř. (od 1. 1. 2001 odmítnutí žaloby) nelze spojovat s vadou žaloby (byť objektivně existující), na kterou soud neupozornil nebo ve vztahu ke které nepodal konkrétní poučení o způsobu jejího odstranění.

Požadavek, aby žalobci doplnili žalobu tím, že uvedou (...) skutková tvrzení, o která opírají svůj nárok, náležitostem řádné výzvy k doplnění rozhodujících skutečností neodpovídá. Žaloba – jak rozebráno výše – určitá, byť z hlediska své projednatelnosti nedostatečná, skutková tvrzení obsahuje; výzva (která nebyla učiněna ani náležitou formou – usnesením), jež žádá o uvedení skutkových tvrzení, o která žalobci opírají svůj nárok, tudíž neobsahuje řádné poučení žalobců o tom, v čem

spočívá vadnost stávajících (v žalobě obsažených) tvrzení. Na jejím základě proto nemohl soud prvního stupně žalobu pro absenci příslušných žalobních tvrzení odmítnout.

Právní posouzení věci odvolacím soudem proto co do závěru, že byly splněny podmínky pro odmítnutí žaloby, neobstojí a dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn právem. Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené usnesení zrušil; protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, 3 a 6 o. s. ř.).